

Külső szemmel – belsőként A Xi'anban elindított magyar szak tapasztalatai

Mangelsdorf Éva* – **Shi, Quan****
anyanyelvi lektor* – tanszékvezető**
Xi'an International Studies University, Kína

A magyaroktatás múltja és jelene Kínában

2018-ban, Kínában hetedikként indult el a magyar szak a Xi'ani Nemzetközi Tanulmányok Egyetemén (Xi'an International Studies University). Bár az oktatott idegen nyelvek széles választéka a közelmúltig nem volt az ország középiskolai oktatásának a legjellemzőbb sajátága, a felsőoktatásban a kezdetektől jelen volt az idegennyelv-oktatás, melynek természetesen politikai és oktatáspolitikai okai voltak. Azt mindenképp ki kell emelnünk, hogy a Pekingi Idegennyelvi Egyetem már 1961-ben elindította a magyar nyelv szakot. Azóta több helyen is elérhetővé vált a magyar szak, így a 2019 szeptemberében is működő, magyaroktatást egyetemi szinten kínáló felsőoktatási intézmények száma 11+2; ez azt jelenti, hogy tizenegy egyetemen van lehetőség magyar nyelvet főszakként elvégezni, két felsőoktatási intézmény (a Ningbo Városi Technológiai Főiskola, illetve a Bengbu Idegennyelvi Főiskola) szabadon választható tárgyként vette fel a magyart a kínálatába. A Pekingi Idegennyelvi Egyetem (1961), a Kínai Kommunikációs és Média Egyetem (2003), a Pekingi Nemzetközi Tanulmányok Egyeteme (2015), a Shanghai Nemzetközi Tanulmányok Egyeteme (2015), a Sichuani Nemzetközi Tanulmányok Egyetemének Chongqingi Intézete (2016), a Tianqini Idegennyelvi Tanulmányok Egyeteme (2017), az Észak-Kínai Tudományos és Technológiai Egyetem (2018), a Sichuani Nemzetközi Tanulmányok Egyetemének Chengdui Intézete (2018), a Xi'ani Nemzetközi Tanulmányok Egyeteme, (2018) a Hebei Idegennyelvi Egyetem (2017), illetve a Pekingi Sportegyetem (2019) diákjai végezhetnek magyar szakos tanulmányokat.¹ Az intézmények neve után az évszám a szakalapítás évét jelzi, és ha ezeket megfigyeljük, feltűnik, hogy az intézmények túlnyomó többsége a – Pekingi Idegennyelvi Egyetemet és a Kínai Kommunikációs és Média Egyetemet leszámítva – 2015 óta indít magyar szakot. Ezen intézmények változó gyakorisággal tervezik az újabb évfolyamok indítását, de így is viszonylag folyamatosan biztosítják a magyar nyelvi tanulmányok elérhetőségét.

---

¹ Az adatok részben a Pekingi Magyar Kulturális Intézet nyilvántartásából származnak.

Az, hogy a magyaroktatás stabilan fenn tud maradni, sőt, jelenléte erősödni látszik, az azon túl, hogy az oktatásért felelős döntéshozók a nyelvi kínálat bővítése mellett tették le a voksukat, többek között a két ország, Kína és Magyarország erősödő gazdasági-politikai kapcsolataival, valamint az Új Selyemút (más néven Egy Övezet Egy Út program, Új Selyemút, angolul One Belt One Road, kínaiul 一帶一路, yīdài yīlù) kezdeményezés életbe lépésével magyarázható.

Az Új Selyemút program több mint hatvan országra kiterjedő komplex geopolitikai-stratégiai terv, mely politikai és gazdasági célokat ötvöz, és amelyet Kína indított útjára. A kezdeményezést 2013-ban hívta életre a kínai vezetés, mely programnak geopolitikai része Magyarországot is érinti, mégpedig úgy, hogy Budapest az Új Selyemút program ún. középső folyosójának egyik állomása lenne, mely az Isztambul–Calais tengely középpontja (Jeney–Varga 2017). Ezért is fontos stratégiaileg olyan kínai szakembergárda felsőfokú képzése, akik aztán nyelvtudást (is) igénylő pozíciókat tölthetnek majd be.

A Xi'anban indított idegennyelv szakok és az intézményi struktúra

A Xi'ani Nemzetközi Tanulmányok Egyetemén (a továbbiakban XISU) az Új Selyemút programjával összhangban természetesen nemcsak magyar szakot indítottak, hanem azon országok nyelve is bekerült a felkínált idegennyelvi szakok közé, amelyeket a tervezett útvonal érinteni fog. A perzsa és a török nyelvi képzés már 2012-ben elindult, ezt követte az urdu 2015-ben, 2016-ban az indonéz, a maláj, a lengyel, a kazak és az ukrán egy évvel később, 2018-ban a magyar mellett a filippínó, a román és a fehérorosz került fel a választható szakok listájára. A cseh és görög nyelveket pedig 2019-ben kezdték oktatni. Ezen kívül természetesen a „nagy nyelvek: az orosz (1952), az angol (1958), a német és a francia (1959) valamint a spanyol (1965) nyelvek tanítása hosszú múltra tekint vissza, ezek kidolgozott módszertannal is rendelkeznek.

Az újonnan megnyitott nyelvszakok némelyike egy intézetet alkot, így a görög (2019), a román (2018) és a lengyel (2017) nyelvek egy önálló intézetet, a Nyugati Nyelvek Intézetét alkotják, ahol a már régóta oktatott portugállal (2006), az olaszsal (1995), a spanyollal (1965), és a franciával (1959) kerültek egy intézetbe. Hasonlóan épül fel a Keleti Nyelvek Intézete, ide tartozik a filippínó (2018), a maláj (2017), az indonéz (2016), az urdu (2015), a török és a perzsa (2012), a thai (2008), az indiai (2006), az arab (2005) és a koreai (2004). Az Orosz Nyelvi Intézet pedig a sokáig egyeduralgoló orosz (1952) mellett négy új nyelvet is felvett a kínálatába az utóbbi három évben, így már a cseh (2019), a fehérorosz (2018), az ukrán és a kazak (2017) nyelvek is bekerültek az egyetem kínálatába. Láthatjuk, hogy a „kis nyelvek” felé fordulás a kétezres évek második felében kezdődött el, és 2012 után pedig újabb lendületet vett. E tendencia egyik okaként sok egyéb mellett az Új Selyemút program meghirdetését tarthatjuk számon.

A magyar szak és diákjai a XISU-n

A XISU-n 2018-ban indult magyar szak a német intézethez tartozik, mely döntést esetleg az Ausztriához (lévén német a hivatalos nyelv, esetleg Ausztria és Magyarország történelmi összefonódása az Osztrák-Magyar Monarchia idején) való földrajzi közelség indokolhatta, illetve az a tény is, hogy a német nyelvi intézet hosszabb ideje működő, adminisztratív és tudományos tapasztalattal rendelkező egység, így a magyar szak beindításában adott esetben segítséget nyújthat. Ha áttekintjük a szakok nyitásának évszámait, akkor jól látszik a hármas tagolás. A nagy nyelvek (orosz, angol, német, francia, spanyol) szakjainak elindítása után a keleti nyelvek listája bővült a 2000-es években, majd a Selyemút programjával összhangban nagyrészt olyan nyelvek kerültek be a kínálatba, amelyek ismerete később stratégiai fontosságúvá válhat.

Az világosan látszik az előbb elmondottakból, hogy a felülről jövő döntések megalapozták az idegennyelvi szakok, így természetesen a magyar szak indításának lehetőségét, az viszont joggal merülhet fel kérdésként, hogy ki az, aki magyarul akarja folytatni egyetemi tanulmányait. Ennek a kérdésnek a megválaszolásához a kínai felsőoktatás sajátosságait is figyelembe kell venni. Kínában az egyetemek különböző szempontoknak megfelelően vannak rangsorolva, mely rangsorban a XISU az első osztályú, kiváló egyetemek között szerepel, így jelentkező minden szakra – a 2018 szeptemberében induló magyar szakra is – bőségesen akadt. A felvételi eljárás nagyban különbözik a magyarországi felvételi rendszerétől, mégpedig abban, hogy a diákoknak lehetőségük van a 10. osztály végeztével középiskolai záróvizsgát (kínaiul: 高中毕业考试 gāozhōng bìyè kǎoshì) tenni azokból a tantárgyakból, amelyek nem szükségesek a továbbtanulásukhoz. Ez a rendszer a tanulóknak egyben irányt is mutat, hogy humán vagy reál irányban folytatják-e a tanulmányaikat. Minden továbbtanuló diáknak kötelező vizsgáznia a 12. osztály végén kínai nyelvből, matematikából és angolból, ezen kívül az ún. humán érdeklődésű tanulók politikai ismeretekből, történelemből és földrajzból, a reál orientációjú csoportok pedig fizikából, kémiából és biológiából tesznek egyetemi felvételi vizsgát, ez a nyugati világban is ismert gaokao (高考, gāokǎo). Az itt elért pontszámok határozzák meg azt, hogy a diákok mely egyetemen kezdhetik meg a felsőfokú tanulmányaikat. A jelentkezéskor arra is lehetőség van, hogy a diákok a kiszemelt egyetemen kezdhessék meg a tanulmányaikat akkor is, ha adott esetben nem érték el a választott szakhoz/szakokhoz szükséges pontszámot, ha előzőleg nyilatkoznak arról, hogy az egyetem által ajánlott bármely szakra elfogadják felvételüket. Ez azt mutatja, hogy olyan diákok is bekerülhetnek egy-egy szakra, így természetesen magyar szakra is, akik esetleg soha nem hallottak és nem is érdeklődtek az adott nyelv vagy szak iránt.

Tanerő és tananyagok

A megfelelően képzett tanerő és a hallgatók igényeit figyelembe vevő tananyagok alapfeltételei egy-egy felsőoktatási képzés elindításának, ezeknek hiányában komoly nehézségekkel kell számolnunk.

Az első, amellyel leginkább a szervezési és adminisztrációs gondok adódnak, az a megfelelő számú és megfelelő képzéssel rendelkező oktatógárda megléte. A kínai előírások szerint legalább három, minimum MA diplomával rendelkező, kínai nemzetiségű tanár kell ahhoz, hogy egy egyetemi szak elindulhasson és folyamatosan működhessen. Ez sem a XISU-n, sem más, újonnan indult képzésben nem tud teljesülni, hiszen a (leginkább Pekingben végzett) magyar szakosok nagyon ritkán folytatják a tanulmányaikat MA vagy annál magasabb szinten, így a folyamatos utánpótlás nem biztosított, pedig az igény – még akkor is, ha az előírások helyi szinten módosíthatók a realitásoknak megfelelően – fennállna. Anyanyelvi lektorok ebbe a munkába kapcsolódnának be és lennének felelősek azért, hogy a diákok autentikus nyelvi forrásokkal találkozhassanak. Az, hogy a XISU-n az oktatás két anyanyelvi lektorral tud már két éve folyamatosan működni, nem tűnik egyedüli esetnek, hiszen az újonnan alapított magyar szakok esetében több helyen is (Chongqing, Tianjin) van rá példa.

A második probléma összetettebb és a megoldására is különféle javaslatok érkezhettek; ez pedig a tananyagok, tanítás és tanulásmódszertani különbségek problémája. Jelenleg nem tudunk olyan magyar nyelvet oktató tananyagról, amely kifejezetten az Ázsiában tanuló diákok igényeire íródott volna. Ugyanerre azonban láthatunk sikeres példákat az angol nyelvből, itt a Headway nyelvkönyvsorozatról tudunk, amelyet adaptáltak a más-más kultúrákból jövő nyelvtanulók számára, hogy megkönnyítsék számukra a nyelvtanulást. Hasonló törekvések a Kínában elindult magyartanítás kapcsán is elindultak, de ezek helyi szinten (egyelőre a Sichuani Nemzetközi Tanulmányok Egyetemének Chongqingi Intézetében és a XISU-n folyó munkákról tudunk), az adott egyetem magyar szakos diákjai számára lesznek elérhetőek, egyelőre leginkább jegyzet formájában.

Ha a XISU-n folyó magyaroktatásról akarunk számot adni, akkor mindenképpen érdemes egy kicsit messzebbre visszatekinteni és megemlíteni a Kínában folyó idegennyelv-oktatás sajátosságait, hiszen ez egyértelműen hatással van a magyaroktatásra is. Az ország oktatási minisztériuma minden középiskolás diák számára előírja egy idegen nyelv tanulását a középiskolában, ez az idegen nyelv szinte kivétel nélkül minden esetben az angol. Ez alól kivételt csak azok a gimnáziumok képeznek, amelyek egy-egy nyelvi egyetemhez tartoznak (hasonlóan, mint a magyar gyakorlógimnáziumok) és főszakként tanulják már középiskolás korukban az adott idegen nyelvet.

Az idegennyelv-oktatás konfuciuszi szemlélete és ennek hatásai

A Kínában folyó oktatásnak és így az idegennyelv-oktatásnak is meghatározója a konfuciuszi szemlélet. E hagyomány az oktatás mellett természetesen az élet minden aspektusát befolyásolja, de ezen írás most az oktatáson belül is az idegennyelv-oktatásra kifejtett hatására koncentrálna. A középiskolai oktatás és az egyetemi felvételi vizsga – a már említett gaokao – is erre a hagyományra épül olyan módon, hogy leginkább az elsajátított lexikai tudásra összpontosít és kéri számon, az összefüggések önálló felfejtésére kevésbé összpontosít. Ennek angol nyelvi része leginkább a klasszikus nyelvtani fordító módszerekkel és a számonkérés módjával mutat hasonlóságot. A nyelvtani teszteken, az olvasott szöveg értése, valamint a szövegfordítás feladataiban elért teljesítmény jelenti a nyelvtudást.²

A nyelvoktatásban használt módszerek, könyvek

Rendszerszerű, kidolgozott modern módszertan nélkül, a tanulást segítő kognitív folyamatok figyelembevétele nélkül folyt az idegen nyelv (angol) tanítás egészen a közelmúltig. Ezzel kapcsolatban az első kérdés mindjárt a nyugati szemlélő számára kevésbé indokoltnak, Kínában azonban alapvető fontosságúnak tűnik. Az, hogy Kínában az idegen nyelvet importált módszerrel (ez ebben a kontextusban a communicative language teaching, vagyis a kommunikatív nyelvoktatást jelenti), vagy saját célközönségnek kidolgozott egyedi módszerrel kell-e oktatni. Ezt a kommunikatív nyelvtanítási módszert írja elő a kínai állam, ennek módszertanát oktatják a tanárképzésért felelős egyetemeken, illetve a középiskolában kötelezően előírt tankönyv is ebben a szemléletben íródott. A kontextuális megközelítés (context approach) ezzel szemben nem rendelkezik kidolgozott, egyetemi oktatásba, majd a gyakorlatba egységesen átültethető módszertannal, az oktatási ügyekért felelős állami döntéshozók nem támogatják, és ha támogatnák is, át kellene képezni mintegy félmillió középiskolai és másfél millió általános iskolai angoltanárt (Xiaoqing 2004).

Érdekes megjegyezni, hogy a kommunikatív nyelvoktatás a brit funkcionális nyelvészet alapjaira épül, ezen irányzat egyeduralkodó jelenlétét is feltételezi a nyelvészeti képzésben. A többi szemlélet csak történeti érdekességként van jelen.

A központilag meghatározott idegennyelv-oktatási módszer mellett a tankönyvhasználat is központilag szabályozott olyan módon, hogy az adott közigazgatási egység felelőse írja elő, hány százalékban lehet külföldi és hány százalékban kell kínai kiadású tankönyvet használni a tanórákon. Ez főként ott okoz gon-

---

² A következő link alatt a 2019-es angol nyelvi gaokao tekinthető meg.

<http://m.zxxk.com/soft/10695033.html>

dot, ahol még nem áll rendelkezésre jóváhagyott tananyag vagy oktatási segéd-eszköz, vagy olyan mértékben idejétmúlt a már meglévő, hogy annak használata lehetetlen egy modern szemléletű nyelvórán.

Ha a Kínában jelen lévő nyelvoktatási módszerekről akarunk teljes képet kapni, mindenképp ki kell emelni a konfuciuszi oktatásszemléletet és hagyományt, mely ma reneszánszát éli Kínában. A konfuciuszi tanítás szerint a szó és gondolat elisméltése a tisztelet jele. „Az (az) erény (...) amely a szó vagy a gondolat ismétlését nem kerülendő hibaként, hanem a fontosság hangsúlyozásaként és kiemeléseként kezeli” (Kaszás 2016 p.186).

Mindez egyértelműen tetten érhető a teljes oktatási és tanulási folyamatban. A szerző saját élménye, de egészen biztosan nem egyedülálló, hogy az egyetemi hallgatók egy-egy érdekesebbnek tartott szöveget önállóan memorizálnak anélkül, hogy erre a tanórán bármilyen felhívás elhangzott volna. Az adott szöveg vagy ismeret akkor válik a nyelvtanuló sajátjává, ha azt kívülről megtanulja, de egy az egyben az írott szöveg tisztelete és fontossága is kifejeződik. Ez paradoxnak tűnik egy olyan társadalomban, ahol az írott szó ilyen fokú tisztelete mellett a fontos információk szóban terjednek.

Emellett a konfuciuszi tanítás másik alappillére is egyértelműen megtalálható a tanár-diák relációban; a tanár kevésbé partner, sokkal inkább elvárt központja az oktatási folyamatnak, a diákok pedig sokkal erősebben várják az iránymutatást és a kontrollt is a tanórán.

Ez az ismétlésre alapozott tanítási-tanulási kultúra kevésbé hangsúlyozza a kreatív gondolkodás és egyedi problémamegoldás fontosságát, ehelyett inkább a „biztos tudás” megszerzésére buzdít, amelynek folyamányaként a kérdés- és vitakultúra háttérbe szorul, az ismeretek pedig egyszerűen a hagyományos értelemben vett tanulás (értsd: magolás) útján elsajátíthatók (Tan 2017).

Ez nem egyszerűen a mindennapos iskolai gyakorlatra van óriási hatással, hanem ez a célravezető tanulási stratégia is, ha a felsőoktatási belépési vizsga (a gaokao) felépítését nézzük. Itt az angol nyelvi készséget mérő rész nagyrészt a nyelvtani helyességre, illetve a szókincre helyezi a hangsúlyt, kisebb részben pedig az írott szöveg értésére. Ezt teszi a klasszikusnak tartott feladattípusokkal: feleletválasztós (multiple choice), kitöltős (fill in the gap), valamint hibajavítást is elváró szekvenciákkal. Ennél a pontnál meg kell említenünk, hogy a szövegek nem autentikusak, illetve azt is fontos megjegyezni, hogy a teszt a szóbeli készségeket és az írott szövegalkotást egyáltalán nem méri. (Tanulságos lehet az interneten is elérhető felkészítő tesztek áttekinteni, ezek ingyenesen elérhetőek.)

A Közös Európai Referenciakeret (KER) és a konfuciuszi hagyomány az oktatásban

Az idegennyelv tudás szintjének meghatározása a nyugati világban egyrészt a KER (Közös Európai Nyelvi Referenciakeret), másrészt az ennek egyértelműen

megfeleltethető egyéb, angolszász vizsgatípusok (TOEFL – Testing of English as a Foreign Language, IELTS – International English Language Testing System) állnak rendelkezésre. A kínai oktatási intézményekben a tesztelés és ennek megfelelően a tesztfelkészítés is a már említett konfuciuszi hagyományokra épül, tehát nagyrészt a percepciók készségeket, az olvasott szöveg értését méri, rövid, néhány mondatos esszékérdésekkel pedig az íráskészséget mint produkciós készséget méri. Ebből is látható, hogy a középiskolát végzettek idegennyelv-tudása a beérkező vizsgaeredmények alapján csak nehezen összemérhető egy KER-skála eredményeivel, hiszen a mért részképességek nincsenek teljes átfedésben. Ahogyan a KER neve is mutatja, a skála fókuszában az Európában használt nyelvek állnak, így a leírás jól használható a kínai diákok magyarnyelv-tudásának mérésére, de a tesztek produkciós részkészséget célzó része, tehát a hallásértés és a beszédkézség mérése gyakran szolgál a diákok meglepetésére és egyértelműen ezzel akad a legtöbb nehézségük is. A nyelvtudás szintjéről kapott információk tehát egymásnak nem megfeleltethetőek, az eredmények „átjárhatatlanok”.

Összefoglalás, további irányok

Elmondhatjuk, hogy az idegennyelvtanítás és így természetesen a magyartanítás is kihívásokkal küzd. Ezek a kihívások a nyelvtanuló diákok, a nyelvet tanító tanárok és az intézményi háttér szempontjából is eloszthatók, de szorosan össze is függenek, gyakran indikátorai egymásnak. A képzett tanerő és a diákok igényeit figyelembe vevő modern tananyag hiánya, a nyelvtudás mérésének kétszintű átjárhatatlansága, a felvételi rendszerből adódó nyelvtanulói motivációk megléte, vagy hiánya mind olyan tényező, mely egyedülállóan befolyásolja és meghatározza a Kínában folyó magyar mint idegen nyelv oktatását.

Szakirodalom:

Jeney L. – Varga Á.: *Az Új Selyemút Övezet gazdaságföldrajza* in: *Az Új Selyemút Gazdasági Övezet geostratégiai és földrajzi dimenziói* Budapest, 2017, szerk.: Péti Márton

Kasznár Attila: *A konfucianus filozófia mint nagyhatalmi bázis* in *Publicationes Universitatis Miskolciensis, Sectio Philosophica Tomus XX, Fasc. 1* 2016, pp. 179–192.

Xiaoqing Liao: *The need for Communicative Language Teaching in China* *ELT Journal* Volume 58/3 July 2004. Oxford University Press

Internetes hivatkozás

Charlene Tan: *Confucianism and Education, Educational Theories and Philosophies* [https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore-9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-226](https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-226) (hozzáférés: 2020 augusztus)